

Din volumul

„Radu Penciulescu“:

George BANU

Să-și scrie viața, acesta i-a fost scopul. Fără a impune nici o coerență ascetică, nici o dezordine sistematică, Radu, conștient, și-a scris-o. Iată lecția lui.

Dintotdeauna el mi-a apărut ca un alter-ego camusian, personaj etic indisociabil de istorie. De aceea continui să văd în *Vicarul* marele său spectacol-autoportret, căci niciunde nu l-am recunoscut mai mult decât în acest proces intentat neangajării în fața barbariei și în acest elogiu al rezistenței fără perspectivă de victorie. El mă confirmă în convingerea că Radu nu încarnează o viziune morală replicată asupra lui însuși, ci mai degrabă o viziune globală. El nu întreține încăpățânat iluzii ideologice infirmate de istorie, fără a abandona însă intransigența față de lumea ce continuă să-i suscite mâni și repulsii: nimic nu-i e mai străin decât abandonul valorilor, decât scepticismul derivei. Radu, încă și azi, rămâne omul revoltei. Radu, progresiv, s-a retras, și această restrângere indică, asemeni unui seismograf, pe de o parte degradarea situației culturale și pe de alta propria-i dorință de a se apropia de centrul

identității sale: pedagogia. El s-a recunoscut în figura regizorului-pedagog captivat de revelația începuturilor și împlinit prin prezența de sine nu într-o operă, ci în ființele care vin. Grotowski evoca adesea parabola oazei care apare acolo unde fluviul Merl, în deșertul Uzbek, dispare. Radu, ca fluviul, are virtuțile apei pe timp de secetă.

Prima eliberare de canoane a lui Penciulescu este aceea legată de prestigiul capodoperei. Adorația instalată prea statuar alungă senzualul din iubire. *Regele Lear* nu mai terorizează prin dimensiuni și astrală vastitate, violentarea devine posibilă. Nimic nu se resimte mai evident aici decât oroarea de metafizic. Penciulescu își propune nu un eseu filosofic, ci o poveste simplă, rudimentară, care să-și ascundă adâncimile, fără a se descoperi direcționată. El accentuează doar bufonada regelui, impresionant jucat de George Constantin, care se aventurează într-o succesiune de procese. După acela intentat Cordeliei și lui Kent, când autoritatea viciază deciziile, după acela al lui Goneril și Regan, când suferința tulbură sentințele, urmează marele arbitraj: umanitatea chemată în instanță primește absolvirea. „*Eu zic că nimeni/Nu-i nimeni vinovat cu*

adevărat/l-am grația pe toți“. Lumina se aprinde în sală. E un proces comun. Implicându-se în suprema iertare a regelui, spectacolul își revelă generozitatea. Penciulescu, în a doua lui îndrăzneală, anulează iluzionismul teatral. Trecând rapid peste ieșirea din convenția scenografică și de costum, care vizează o angajare decisivă în actualitate, ajungem la modalități de limbaj. Un grup de oameni povestește piesa. El relatează o istorie. Noutatea, pentru teatrul nostru, este aceea că Penciulescu intenționează să deplaseze sensul echipei de la o justificare profesional-estetică de instrument perfecționat de lucru, la una determinată de o comunitate de atitudini. Nu îl preocupă capacitatea de execuție, ci aceea de aderare la un mod de a face teatru și, poate, chiar de a trăi. Acum se infiltrează primul paradox sesizabil și în spectacol. Unii dintre actori s-au atașat propunerii regizorale, devin partizani, dar alții doar „joacă“ atitudinea solicitată. Către ceea ce tinde azi Penciulescu nu se poate accede decât prin comuniune reală și verificată de idealuri. Pregătirii unui spectacol trebuie să-i precedă aceea, mai îndelungată, a solidarizării umane, sociale și artistice.